

LAIKI IN KLERIKI SKUPAJ NA POTI OZNANJEVANJA IN VODENJA V DUHU EVANGELIJA

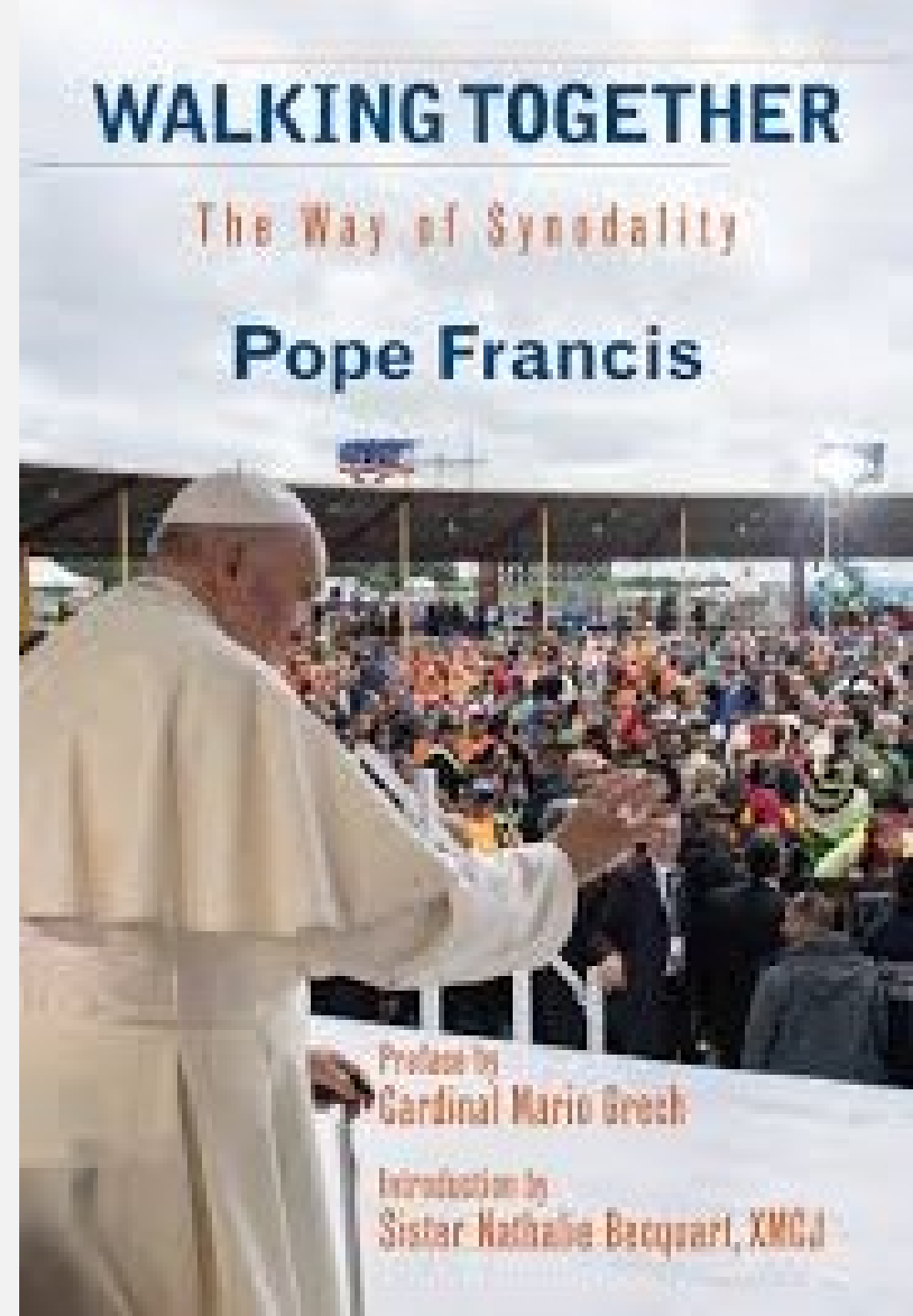
Teološki simpozij 2024

Stična, 20.03.2024

Mateja Pevc Rozman, UL TEOF

HODITI SKUPAJ NA TEMELJU SKUPNEGA KRSTNEGA POSLANSTVA

- Enciklika *Lumen Gentium* [*Luč narodov*] (1964): pobude, naj pastirji prepoznavajo talente in sposobnosti vernih laikov
- Aktivnejša vključitev laikov:
  - v življenje in delovanje Cerkve
  - v procese odločanja in vodenja

KAKO HODITI SKUPAJ?

OSNOVA SKUPNE POTI:

odločitev, da smo pripravljeni
hoditi skupaj,
moliti drug za drugega
in drug z drugim.

KAKO TOREJ HODITI SKUPAJ?

- Skupaj premoščati težave – premajhno zavedanje **skupne odgovornosti** za Cerkev in njeno poslanstvo,
- prerasti miselnost, da so verni laiki pomočniki- asistenti, sprejeti, da so resnični **sodelavci**,
- hoditi skupaj „z ramo ob rami“, potreba po ustrezno izobraženih in formiranih sodelavcih (minimalna teološka izobrazba),
- gojiti medsebojno spoštovanje,
- skupaj moliti, se izobraževati in skupaj živeti (kot Jezus in učenci).

KAKO NAPREJ?

PAPEŽ FRANČIŠEK:
„Ne bojte se hoditi
skupaj.“

2. POMEN KOMUNIKACIJE V PROCESU SKUPNE HOJE

- **ČLOVEK KOT GOVOREČE BITJE** (govorica kot univerzalni simbolni sistem)-duhovna dimenzija človeka
- »Človek v duhu samega sebe in svet razume, razlaga in sprejema, po duhu se tudi razlikuje od drugih živih bitij, duh ga osvobaja naravnih nujnosti in mu omogoča, da sam s sabo in z naravnimi danostmi svobodno razpolaga. Duhovna svoboda ima svoj izvor v zmožnosti človeka, da ustvarja in uporablja simbole – to je: znake in jezike. Človek je *simbolno bitje* – bitje, zmožno uporabljati simbole. /.../ Zmožnost uporabe simbola je potemtakem zmožnost duha, da skozi eno stvar razloži drugo; je zmožnost, da vidi nekaj *kot* nekaj.« (Petkovšek 2018, 34)

ČLOVEK KOT GOVOREČE BITJE

- Ta človeku lastna značilnost ga ločuje od drugih ustvarjenih bitij, človek je namreč edino bitje, ki je sposobno uporabljati simbole, videti stvar kot nekaj drugega, več kot zgolj to, kar je in se kaže; simbol kaže na drug, globlji pomen.

Človek kot govoreče bitje

- ▶ Človek je racionalno bitje:
  - ima svoje misli ali prepričanja,
  - ravna z razlogom in
  - oblikuje ali uporablja pojme.

Človekovo udejanjanje te možnosti pa zahteva posedovanje in rabo jezika.

O značilnostih človeške govornice piše A. MacIntyre v svojem delu *Odkvisne racionalne živali; zakaj potrebujemo vrline*.

Značilnosti človeške govornice (A. MacIntyre)

- ▶ poglavitne značilnosti oz. elementi človeškega jezika:
  - ▶ besedišče,
  - ▶ pravila za kombiniranje besed in izrazov
  - ▶ izrazi, ki omogočajo zanikanje, disjunkcijo, konjunkcijo in relacije (logična implikacija in ekvivalenca (MacIntyre 2006, 41)).
- ▶ Izraze, ki jih znamo med seboj ustrezno organizirati (upoštevajoč skladenjska pravila) in povezati, znamo ustrezno tudi uporabljati, kar se kaže v smiselni tvorbi stavkov (zatrjevanje, spraševanje, prošnja, ukaz, strinjanje ipd.) in razumeti kontekste, v katerih so ti načini rabe primerni. Uporaba stavkov mora služiti tudi nekemu drugemu cilju- razumljivemu glede na delovalčev položaj ter cilje in na družbeni kontekst.

BISTVENA LASTNOST JEZIKA

- ▶ MacIntyre izpostavlja **bistveno lastnost jezika**:

- ▶ **vpetost v družbene navade.**

Raba jezika je vedno vpeta v družbene navade. Če želimo razumeti, kar se ob neki priložnosti govori v nekem jeziku, moramo vsaj delno **poznati okoliščine**, v katerih se nahajajo sodelujoči in **imeti znanja**, ki jih imajo sodelujoči v takšnih situacijah. Tako je moč razumeti smiselnost povedi in pravilno razumeti njihov pomen ter sporočilo.

Človek je edino bitje med vsemi ustvarjenimi bitji, ki ima sposobnost reflektivnega mišljenja. Sposoben je razmišljati in presojeti o dosedanjih razlogih, ki jih je imel za določeno ravnanje, jih ovrednotiti in zamenjati z novimi. MacIntyre piše, da je značilnost človeka ne le jezik temveč tudi **refleksivna uporaba jezika** (70).

Pomen jezika pri skupni hoji?

V premislek: Kakšen je pomen jezika v našem prizadevanju, da bi hodili skupaj? Skupaj hoditi in voditi... govoriti isti jezik. Ali govorimo isti jezik?

Ali se znamo pravilno sporazumevati? Dajemo besedam pravi pomen?

V nadaljevanju: kako izobraziti sodelavce, kako formirati voditelje izmed vrst laikov, ki bodo opolnomočeni in suvereni pri izvrševanju posameznih služb?

>>podati se na pot razvoja od stanja (otročke) odvisnosti do praktičnega misleca (zrelega odgovornega voditelja)

VLOGA JEZIKA V RAZVOJU ČLOVEKA (A. MacIntyre)

- ▶ **KORAKI RAZVOJA** (od stanja otroške odvisnosti do praktičnega misleca), ki so povezani z uporabo jezika:

- ▶ **1. KORAK: Sposobnost ocenjevanja razlogov za svoje delovanje**

Prva značilnost prehoda od stanja otroške odvisnosti do praktičnega misleca je, da postanemo zmožni ocenjevati svoje razloge za ravnanje kot dobre ali slabe, jih ob tem spreminjati in posledično spreminjati tudi ravnanje.

Ravnanja izvirajo iz začetne usmerjenosti k raznim dobrinam.

Z učenjem in nato v dejavnostih se otroci in mlajši odrasli naučijo prepoznavati pestro paleto dobrin.

- ▶ **2. KORAK: Preobrazba želja in strasti (distanciranje od trenutnih želja)**

To je v fazi razvoja otroka in mladega človeka precej naporen in stresen korak.

V iskanju lastne identitete se mora ob sprejemanju samega sebe, svojih potencialov, sposobnosti in tudi slabosti in šibkosti, spoprijeti tudi z odpovedovanjem trenutnim želja.

Toda »če želimo zdravo razmišljati o svojih razlogih za ravnanje, se moramo naučiti nekaj distance do svojih trenutnih želja, da jih lahko ocenimo.« (MacIntyre 2006, 84)

- ▶ Tudi v drugi fazi se kaže odvisnost od drugih.
- ▶ Drugi so tisti, ki nam omogočijo vstop v ta svet, omogočijo preživeti in nas usposobijo za vstop v odnose z drugimi.
- ▶ **3. KORAK: Sposobnost zavedanja oz. predstavljanja prihodnosti**
  - Kot je zmožnost, da znamo oceniti svoje razloge za ravnanje in se distancirati od trenutnih želja povezana z uporabo jezika, je z jezikom povezano tudi prenehanje zavedanja zgolj sedanjosti.
  - Človek je bitje, ki je usmerjeno v prihodnost, je bitje upanja.
  - Človek si zna zamisliti oz. *predstavljati različne možne scenarije svojih odločitev* in njihove posledice, človek mora znati *preudariti* in si vsaj približno predstavljati, kaj se bo verjetno zgodilo, če bo ravnal tako ali drugače. (MacIntyre, 86- 87).

- ▶ Samo znanje ne zadošča, tudi izkušnje ne, MacIntyre pravi, da za to potrebujemo **domišljijo**. Tukaj se ponovno pokaže naša odvisnost od drugih.
- ▶ Nevarnost 1: Če vzgojitelj otroku/vzgajancu/ bodočemu voditelju napačno predstavi, da krojijo usodo našega življenja determinizmi in neobvladljive okoliščine, s tem zožijo človekova pričakovanja in zmanjšajo njegovo sposobnost, da bi se nad okoliščine dvignil oz. do njih zavzel kritično distanco.
- ▶ Nevarnost 2: Če vzgojitelj otroka/vzgajanca napačno spodbuja predajanju razpuščenim fantazijam, ki zabrišejo razliko med realističnimi pričakovanji in gradovi v oblakih (MacIntyre, 87).

- ▶ Vse tri razsežnosti prehoda iz faze odvisnosti v otroštvu do neodvisnega praktičnega misleca so med seboj tesno prepletene in kažejo na to, da imajo pri tem prehodu pomembno vlogo drugi. Družbena razmerja so nujna, da lahko postanemo neodvisni praktični misleci, to pomeni da lahko ocenimo, prilagodimo ali zavržemo svoje sodbe oz. se vprašamo, ali so razlogi za ravnanje zares dobri. Odnosi z drugimi so pomembni tudi za to, da si znamo realistično zamisliti prihodnost in nenazadnje zato, da se distanciramo od svojih želja in tako racionalno razmislimo o njih z »zunanjega gledišča.« (MacIntyre, 92-93)
- ▶ MacIntyre tudi opozarja, da se je potrebno **odmakniti ne le od svojih želja**, temveč se **osvoboditi tudi od ljudi**, od katerih smo bili odvisni v otroštvu. Cilj vzgoje vsakega starša je namreč vzgojiti otroka v samostojno in odgovorno osebo, v neodvisnega praktičnega misleca, kar pomeni, da ga morajo naučiti, da jim bo ugajal, ne če bo ravnal kot od njega pričakujejo starši temveč »iz stremenja po dobrem in najboljšem« (MacIntyre, 94) To pa je seveda težka naloga za vsakega odraslega in zahteva zadostno mero znanja, čustvene zrelosti in neposestniške ljubezni.

- ▶ **Za razvoj v neodvisne praktične mislece potrebujemo tudi vrline** (intelektualne in moralne). Vrine omogočijo distanciranje od svojih želja in zmožnost, da si zamislimo prihodnost ter dispozicijo za prepoznavanje in oblikovanje praktičnih sodb o najrazličnejših vrstah dobrega. (106) K naši usvojitvi potrebnih vrlin zopet pripomorejo osebe, od katerih smo bili kdaj odvisni in morajo sami potrebne vrline tudi posedovati in udejanjati (npr. zmernost, poštenost, resnicoljubnost, pravičnost, pogum).
- ▶ MacIntyre razume vrline kot tiste dispozicije oz. razpoloženja, ki nam pomagajo dosehati dobro, pri tem pa nam pomagajo, da lahko premagujemo nevarnosti, preizkušnje in zablode, s katerimi se srečujemo na poti našega prizadevanja (Pevec Rozman 2009, 92).

ZAKLJUČNE MISLI

- ▶ Po predstavljenih zunanjih pogojih, potrebnih za uspešno skupno hojo po poti oznanjevanja in vodenja, bi moral slediti razmislek o temeljnih notranjih pogojih, ki sodelovanje omogočajo, pri čemer izpostavimo: ukoreninjenost v modrost evangelija, ukoreninjenost v Jezusu Kristusu, odprtost za delovanje Svetega Duha, čut za Cerkev in življenje s Cerkvijo/v Cerkvi, odprtost za dialog, skupna molitev, skupen študij, vzajemno spoštovanje drug drugega in nenazadnje spoštovanje oz. izpolnjevanje glavne zapovedi, ki skupno pot in vodenje sploh omogoča: ljubezen do Boga, bližnjega in samega sebe.
- ▶ Namesto tega misli v spodbudo in povabilo:

POVABILO

- **Ne bojmo se hoditi skupaj (papež Frančišek).**
- **Bodimo drug do drugega pozorni, dobri, razumevajoči.**
- **Bodimo drug do drugega spoštljivi in prizanesljivi.**
- **Bodimo z veseljem to, kar smo,** vsak v svojem stanu in poklicanosti, vsak v svoji različnosti in nenadomestljivosti, pri čemer je ključnega pomena, da ostajamo zvesti svoji poklicanosti; kleriki naj se ne sekularizirajo in laiki ne klerikalizirajo.
- Naj nas v zavedanju, da vsi vršimo skupno poslanstvo, povezuje ljubezen, ki temelji v ljubezni do Boga.